

EFOP-3.11.1-17-2017-00004

**„Szülő-Suli” - tanulók iskolai előmenetelének javítása és a korai
lemorzsolódás visszaszorítása az iskola-család együttműködésére
alapozott egyéni fejlesztésen keresztül**

Stratégia a célcsoport bevonására

Dunaújvárosi Tankerületi Központ
2018.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

BEVEZETÉS.....	3
A projekt indokltsága és célja.....	3
Az Európai Unió Oktatási Tanácsa ajánlása a tagállamok számára (prevenció)	3
Az Európai Unió Oktatási Tanács ajánlása a tagállamok számára (intervenció).....	3
Az Európai Unió Oktatási Tanácsa ajánlása a tagállamok számára (kompenzáció)	3
A projekt célcsoportja.....	4
A projekt fő- és résztvevőkenységei:.....	5
A fenti fejlesztést megvalósító köznevelési intézmények:	6
Perkáta Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	6
Dr. Fejérpataky László Általános Iskola	8
A projekt közvetett célcsoportja.....	11
Tervezett együttműködések	12
Szocio-kulturális hátrányok	14
A szervezet fogalma.....	19
Stratégia fogalma.....	19
Hálózatosodás.....	22
Partnerségi munkacsoport – az érintettek bevonásáért	23
<i>Kommunikációs terv</i>	24
<i>A bevonás fogalma</i>	25
A Szülő-Suli programok beavatkozási területei	26
Szükségletfelmérés, családok bevonása.....	26
A családok érdeklődésének felkeltése	29
Konkrét javaslatok a bevonás módszereire	29
Programterv-minta.....	30
Tervezés.....	30
A helyszín kiválasztásának szempontjai:.....	30

Bevezetés

A projekt indokoltsága és céljai az alábbiakkal foglalhatóak össze:

- a munkaerőpiacon kívül rekedtek száma Európában Magyarországon az egyik legmagasabb,
- a szegénység aránya magas
- alacsony iskolázottság újratermelődési esélye magas,
- a korai iskolaelhagyás különösképpen veszélyezteti a hátrányos helyzetű és még inkább a roma tanulókat (szocio-kulturális háttér),
- az oktatás szintjein felfelé haladva egyre kevesebb hátrányos helyzetű és még kevesebb roma tanuló tanul (szakképzés-maradék elv).

Az Európai Unió Oktatási Tanácsa ajánlása a tagállamok számára (prevenció)

- Azonosítsák a végzettség nélküli iskolaelhagyást előidéző társadalmi és oktatási tényezőket.
- Folyamatosan figyeljék a leginkább veszélyeztetett célcsoportok tanulási pályáját.
- Építsenek ki korai jelzőrendszert a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése céljából.

Az Európai Unió Oktatási Tanács ajánlása a tagállamok számára (intervenció)

- Dolgozzanak ki specifikus beavatkozásokat azok számára, akik a beavatkozások nélkül biztosan kihullanának az oktatási rendszerből.

Az Európai Unió Oktatási Tanácsa ajánlása a tagállamok számára (kompenzáció)

- Legyenek olyan kompenzáló, második esély programjaik, amelyek a nappali tagozatos, iskola-rendszerű oktatásból kimaradtak számára biztosítják a foglalkoztathatósághoz szükséges készségek, képességek elsajátításának esélyét.

Jelen projekt célja a végzettség nélküli iskolaelhagyásra vonatkozó stratégia általi beavatkozás, melyhez elengedhetetlen a célcsoport megnyerése, bevonása.

A projekt céljai között szerepelnek intervenciós beavatkozások az EFOP-3.11.1-17-2017-00004 azonosítójú „Szülő-Suli” Program megvalósítása a Dunaújvárosi Tankerületi Központ intézményeiben projekt keretében, melynek célja a tanulók iskolai előmenetelének javítása és a korai lemorzsolódás visszaszorítása az iskola-család együttműködésére alapozott egyéni fejlesztésen keresztül.

E cél megvalósításának lépései, területei:

- A lemorzsolódás visszaszorítására alkalmas, egyéni tanulási utakat támogató módszerek kialakítása és alkalmazása (egyéni tanulási utak meghatározása, egyéni fejlesztési tervek kialakítása, megvalósítása, egyéni teljesítmények értékelése, előrehaladás nyomon követése).
- Egyéni fejlesztés helyi innovatív módszertanainak kidolgozása és terjesztése az alapfokú köznevelési intézmények részére.
- Az egyéni fejlesztést és az előrehaladást segítő családi környezet támogatását szolgáló, inaktívakat, nyugdíjas pedagógusokat és pedagógus-jelölteket is integráló intézményi kapacitásbővítés, illetve a pedagógusok felkészítését szolgáló, ahhoz kapcsolódó módszertani képzés.
- A szülők, nagyszülők számára elérhető, a gyermekek tanulmányi előrehaladását és a korai iskolaelhagyás visszaszorítását támogató, a tanulás tanulásának, a tantárgyi követelmények ismeretének, a tudományos magyarázatok értelmezési képességének, az egészségtudatosság és betegségmegelőzés alapinformációinak elsajátítását célzó programok kidolgozása és megvalósítása az egyéni fejlesztés sikeressége érdekében.

A projekt célcsoportja

Közvetlen célcsoport, a tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók és családjaik.

Közvetett célcsoportok:

- Civil szervezetek
- Szociális és egészségügyi szolgáltatók
- POK
- Egyetemek, főiskolák hallgatói
- Önkormányzat
- Inaktív pedagógusok

A „Szülő-Suli” - tanulók iskolai előmenetelének javítása és a korai lemorzsolódás visszaszorítása az iskola-család együttműködésére alapozott egyéni fejlesztésen keresztül” elnevezésű projekt keretében történő fejlesztés a méltányos, esélyteremtő köznevelési rendszer megteremtése érdekében, a társadalmi integrációt, hátránykompenzációt és a kirekesztés mérséklését elősegítő kezdeményezést, a területi egyenlőtlenségek megszüntetését szolgálja. Hatékony beavatkozások lehetőségét nyújtja a korai iskolaelhagyással veszélyeztetett tanulók és családjaik körében az intézmények komplex programjain keresztül.

A Dunaújvárosi Tankerületi Központ és intézményei számára fontos, hogy olyan szakmai programot valósítson meg, amely előrelépést jelent az oktatás színvonalának fejlesztésében. A kiválasztott iskolákban alapvető célkitűzés, hogy a lemorzsolódással veszélyeztetett gyermekekben felébresszék a tanulás iránti vágyat, és lehetővé tegyék számukra a hátrányos helyzetből való kilépést.

A Dunaújvárosi Tankerületi Központ és a programba bevont intézményei közötti együttműködés három szinten valósul meg.

A projekt fő- és résztevékenységei:

- A korai iskolaelhagyással veszélyeztetett tanulók egyéni szükségleteikből kiinduló fejlesztés megvalósítása egyéni fejlesztési terv mentén, előrehaladási napló vezetésével.
- Korai iskolaelhagyás csökkentését célzó intervenciós módszertan kidolgozása, a helyi sajátosságoknak megfelelő alkalmazása.
- Egyéni és kiscsoportban történő differenciált fejlesztés.

- Az egyéni fejlesztést támogató iskola-család együttműködés javítását célzó tevékenységek.
- Az iskola-család együttműködés helyi tartalmának és eljárásainak kidolgozása.
- Bevonás, kommunikáció, disszemináció.
- A bevont családokat célzó képzési programok (ún. „Szülő-Suli programok), előadások, tanfolyamok és műhelyfoglalkozások kidolgozása, és megvalósítása (szülői, nagyszülői csoportoknak, szülő-gyermek csoportoknak)
- Eredményesség- és hatékonyság-mérés, értékelés eljárásának kialakítása és intézményi szintű megvalósítása.
- Kapcsolódó kapacitásbővítés, **hálózatosodás**.

A fenti fejlesztést megvalósító köznevelési intézmények:

Perkátai Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

A Perkátai Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 1974-ben nyitotta meg kapuit a jelenlegi épületben. Ez időt megelőzően a Győry-Hunyadi Kastély adott otthont az iskolásoknak. Azóta eltelt több mint 40 év. 1990-ben a rendszerváltás idején az akkor ott dolgozó pedagógusok úgy döntöttek, hogy nevet adnak az intézménynek. A település történelmi kötődése a Hunyadi családhoz egyszerűsítette a név megválasztását, így az iskola a Hunyadi Mátyás Általános Iskola nevet kapta 1990 tavaszán, Mátyás király halálának 500. évfordulóján. Az évek során kialakult az a gyakorlat, hogy elsősorban Perkátán lakó, többségében perkátai származású pedagógusok tanítanak az intézményben. Ez a tanulók és családjaik szempontjából kedvező, mert így ők munkaidőn túl is megkereshetők egy-egy problémával.

A tanulók létszáma 320 és 340 között ingadozik. Két idegen nyelv, (német, angol) oktatása folyik az intézményben. Jól felszerelt informatikai és nyelvi labor áll a tanulók rendelkezésére. A tornaterem az iskolai oktatás mellett a község lakosai számára is használható, rendszeres sportolási lehetőséget biztosít mindazok számára, akik ezt igénylik. 2006 óta alapfokú művészoktatási feladatokat is ellát az intézmény elsősorban zenei nevelés területén.

2013. január 1.-jétől a közoktatásban bekövetkezett változások eredményeként megszűnt az addigi közoktatási, köznevelési feladatot ellátó intézményrendszer. 2013. január 1-től Perkátai Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola néven székhelyintézményként Perkátai, tagiskolaként Nagykarácsony és Aba iskolái működtek tovább egy intézményként. 2016. szeptember 1-től az abai tagiskola kivált. Napjainkban a perkátai és a nagykarácsonyi közoktatási intézmények alkotják a Perkátai Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola intézményt.

A perkátai tanulói létszám: 325 fő

Pedagógus-létszám: 34 fő

Perkátai Hunyadi Mátyás Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola tanulói adatai

	Osztályok szám (db)	Tanulók száma (fő)	Tanárok száma (fő) óraadókkal/Művészetivel együtt
2012. október 1.	16	307	29
2013. október 1.	16	308	29
2014. október 1.	16	315	31
2015. október 1.	16	317	31
2016. október 1.	16	325	35

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

	Évfolyam szerinti megosztás										
Évfolyam	2016	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesült	%	SNI	%	BTM	%	HH	%	HHH	%
1.	38	17	45%	2	5%	1	3%	1	3%	1	3%
2.	48	15	31%	4	8%	6	13%	1	2%	3	6%
3.	45	17	38%	1	2%	7	16%	3	7%	0	0%
4.	39	18	46%	6	15%	3	8%	4	10%	0	0%
5.	38	17	45%	7	18%	7	18%	1	3%	2	5%
6.	39	19	49%	6	15%	5	13%	8	21%	3	8%
7.	41	18	44%	5	12%	5	12%	2	5%	1	2%
8.	37	14	38%	7	19%	3	8%	3	8%	0	0%

Összesen/ Átlag	325	135	41%	38	12%	37	11%	23	7%	10	3%
--------------------	-----	-----	-----	----	-----	----	-----	----	----	----	----

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

Hátrányos helyzetű gyermekek aránya: a 325 főből 33 fő HH és HHH tanuló, arányuk 10,15 %.

Hátránykompenzációs tevékenységek az intézményben:

- fejlesztő foglalkozások
- korrepetálások
- habilitáció
- napközi
- tanulószoba
- sportkör, szakkörök.

Munkaerőpiacra való felkészítést célzó tevékenységek az intézményben:

- pályaaorientációs foglalkozások, előadások, nyílt napok.

Informális, nem formális tevékenységek az intézményben:

- témahetek
- projekthetek
- tematikus napok
- játszóházak
- szakkörök, sportkörök.

Települési, térségi, társadalmi szerepvállalás:

A község kulturális életében kiemelkedő a szerepük, diákjaik aktív részesei az ünnepi műsoroknak, sportrendezvényeknek, falunapoknak, kiállításoknak, könyvtári programoknak, a civil szervezetek rendezvényeinek.

Dr. Fejérpataky László Általános Iskola

Ivácsa település Fejér megye Észak-keleti részén, a Duna jobb partján terül el. Lakói régen mezőgazdaságból éltek. A község jelenlegi lélekszáma 2 800 fő körül van. A demográfiai mutatók szerint öregedő település. Az M6-os autópálya és a régi 6-os út

között élő emberek különböző mértékben művelik kiskertjeiket, vannak állatokkal is foglalkozó háztartások.

Az iskola többszöri bővítésen, átalakításon esett át az eltelt évtizedek alatt (1975, 1988). Jelenlegi formáját 2011-ben nyerte el egy széleskörű felújítási program keretében. Dr. Fejérpataky László nevét az 1997/98-as tanévtől viseli, a névadó élete és munkássága példaértékű az intézmény számára.

Legfontosabb feladatuknak tekintik, hogy barátságos, családias, elfogadó, befogadó iskolai környezetben hozzájáruljanak a gyermekek egészséges személyiségfejlődéséhez, használható, versenyképes tudásához. Céljuk, hogy nyitott, érdeklődő, kiegyensúlyozott lelkű, tudásra fogékony gyermekeket neveljenek.

Vallják, hogy minden gyermekben szunnyad tehetség, értékeik megeléje, továbbfejlesztése a feladatuk.

- Tanulói létszám 224 fő
- Pedagógusok létszáma 28 fő

Dr. Fejérpataky László Általános Iskola tanulóinak adatai

	Osztályok szám (db)	Tanulók száma (fő)	Tanárok száma (fő) óraadókkal
2012. október 1.	14	272	28
2013. október 1.	14	268	27
2014. október 1.	14	245	28
2015. október 1.	13	239	27
2016. október 1.	13	228	27

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

	Évfolyam szerinti megosztása										
Évfolyam	2016	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesült	%	SNI	%	BTM	%	HH	%	HHH	%
1.	35	4	11	3	8	3	8	1	2	4	11

2.	22	3	14					1	5		
3.	34	8	24	3	9	6	18	2	6	1	3
4.	34	3	9	3	9	5	15	1	3	4	12
5.	30	5	17			6	20	3	10		
6.	15					2	13				
7.	20	4	20	1	5	1	5	1	5	1	5
8.	38	4	11	6	16	1	3	1	3	4	11
Összesen/Átlag	228	31	14	16	7	24	11	10	4	14	6

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

Hátrányos helyzetű gyermekek aránya 10%.

Hátránykompenzáló tevékenységek az intézményben

- Az intézmény alapvető hitvallása, hogy az esélyegyenlőséget természetes pedagógiai folyamatként kell kezelni. A szociokulturális hátrányok feltérképezése után megtervezik, és tevékenységen, együttműködésen alapuló együttműködés keretében szervezik meg a felzárkóztatási folyamatot, a hátrányos helyzet további halmozódásának megállítását.
- Integrált nevelés-oktatásban részesülnek az intézményben a sajátos nevelési igényű tanulók (mozgásszervi fogyatékos, érzékszervi fogyatékos, értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos, halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavar, egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdők). Az SNI és BTM gyermekek a többi gyermekkel együtt tanulnak a mindennapokban, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus rendszeres segítségével.

Munkaerőpiacra való felkészítést célzó tevékenységek az intézményben

- Az informatikai kompetenciák fejlesztése korunk követelménye. A különböző tantárgyak ismeretanyagának kiegészítésére, a tanulási technikák fejlesztésére az infokommunikációs eszközöket kell bevonni ahhoz, hogy tanulók megtanuljanak újat alkotni, kreativitásuk fejlődjön. Hat interaktív tábla segíti az osztálytermi foglalkozásokat (4 alsó tagozaton és 2 felső tagozaton). A könyvtárban lévő gépek a délutáni órákban a tanulók rendelkezésére állnak. Felső tagozaton több feladat kötődik a világhálón elérhető tartalmakhoz, a köztük zajló válogatásra, a tudatos alkalmazás fogásaira kell megtanítaniuk tanítványaikat. 2017-ben a Sulihálóhoz a csatlakozás az ismeretszerzést, annak alkalmazását tanórán és tanórán kívüli időben szélesebb körben megvalósíthatóvá tette. Ebben a tanévben hozták létre az első virtuális teret, mely az osztályterem világ felé nyitása mellett a vállalkozói

kompetenciákat és a szociális kompetenciákat is fejleszti. A tanulók a virtuális térben nemcsak a munka megosztására, de új tartalmak alkotására is képesek.

Települési, térségi, társadalmi szerepvállalás:

Az intézmény diákjai és dolgozói aktívan részt vesznek a település életében, több közös rendezvény szervezésében, lebonyolításában. Tanulóik többsége helyi gyökerekkel rendelkezik, ezért szorgalmazza a családi programok és az intézmény közeledését. Jó kapcsolatot ápolnak a helyi történelmi egyházakkal, egyesületekkel.

A projekt közvetett célcsoportja

Közvetett célcsoport jelen pályázat tekintetében azon **civil** szervezetek, akikkel együttműködési megállapodás keretében a különböző oktatási-nevelési projektek megvalósítása közösen zajlik.

Közvetett célcsoportként tekintünk azon **iskolák**, továbbá azon iskolák **tanulóira** és **tanáraira**, akik különböző nyitott foglalkozásokon, rendezvényeken rendszeresen részt vesznek.

A közvetett célcsoport száma eléri minimum a **200** főt, de a projekt megvalósulása és fenntartási időszakában akár az **500** főt is meghaladhatja. Ők azok a szülői közösségek, amelyek közvetett célcsoportjai a projektnek, s azokkal a társadalmi, szociális hátrányokkal rendelkeznek, amelyek következtében gyermekeik bekerülnek a projekt megvalósításába.

Tervezett együttműködések

Együttműködő partnerek a Perkátai Hunyadi Mátyás Általános Iskola és AMI részéről

Együttműködő partner	Tervezett együttműködés	Kapcsolattartás formája
Pedagógiai szakszolgálat	módszertani, illetve kapacitásfejlesztést célzó együttműködés	személyes, telefon, elektronikus, papíralapú
Pedagógiai Oktatási Központ	mérés - értékelési rendszer	személyes, elektronikus, telefon
felsőoktatási intézményekkel és egyéb szereplőkkel történő kapcsolatfelvétel	pedagógusjelöltek és egyéb segítő szakmát tanulók részére gyakorlati hely biztosítása, önkéntesek bevonása, roma szakkollégiumokkal való együttműködés	elektronikus, személyes
Helyi nemzetiségi önkormányzat	A bevonni kívánt családok motiválása, a családi programokon aktív részvétel	személyes, telefon
Települési nyugdíjas klub	Szociális kompetenciák erősítése, személyes közreműködés a „Szülő-suli” programokon, befogadás a gyermekekkel közös programokra	személyes, telefon
Szociális Központ, Gyermejjóléti Szolgálat	Életvezetési tanácsadás, információnyújtás a programokhoz, az iskola által jelzett problémák hatékony kezelése, visszajelzés	elektronikus, telefon, személyes
Iskolaorvos, Védőnői Szolgálat	Egészségfejlesztő tevékenységek	személyes, telefon, papíralapú
Általános Művelődési Központ (Művelődési Ház, Könyvtár, Óvoda)	Programhelyszínek, forrásanyagok biztosítása, önkéntesek kiszervezése	személyes, telefon, elektronikus
Kínai Kulturális Központ	Programhelyszínek biztosítása, rendezvények feltételeinek biztosítása	személyes, telefon, elektronikus

Polgárőrség	Az ifjúság aktivizálása tevékenységi körükhöz tartozó feladatokban. Programok helyszíneinek személy- és vagyonvédelmi biztosítása	személyes, telefon, elektronikus
Körzeti Megbízott	Bűnmegelőzési tanácsadás, programok helyszíneinek személy- és vagyonvédelmi biztosítása	személyes, telefon
Települési Önkormányzat	Támogató partneri kétoldalú kapcsolat, lehetőség nyújtása a bemutatkozásra a községi rendezvényeken, Közmunkások igény szerinti biztosítása, a program egyes elemeinek szervezéséhez.	személyes, telefon, elektronikus

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

Együttműködő partnerek a Dr. Fejérpataky László Általános Iskola részéről:

- pedagógiai szakszolgálattal való alapvetően módszertani, illetve kapacitás-fejlesztést célzó együttműködés,
- az illetékes Pedagógiai Oktatási Központtal a mérés-értékelési rendszer tekintetében,
- felsőoktatási intézményekkel és egyéb szereplőkkel (pl: pedagógusjelöltek és egyéb segítő szakmákat tanulók részére gyakorlati hely biztosítása, önkéntesek bevonása, roma szakkollégiumokkal) történő kapcsolatfelvétel,
- egészségügyi, szociális és gyermekjóléti intézmények, kulturális intézmények,
- helyi civil szervezetek,
- iskolai közösségi szolgálatot végző tanulók és önkéntesek,
- egészségfejlesztő tevékenységek vonatkozásában a területileg illetékes Egészségfejlesztő Iroda,
- egyéni fejlesztést célzó komplex programot megvalósító szervezetek.

Szocio-kulturális hátrányok

A hátrányos helyzet meghatározása az 1960-as években került előtérbe szociálpolitikai megközelítésben. Ma már azonban elterjedt a köznyelvben is, de leginkább a pedagógiai gyakorlatban használatos fogalom. Azoknak a gazdasági, társadalmi, kulturális körülményeknek a gyűjtőfogalma, amelyek a gyermekek egy részénél a többséghez képest kedvezőtlen tényezőket jelent, az iskolai eredményesség szempontjából negatív hatást gyakorolnak.

A gyermekek iskolai előmenetelében hátrányt jelentő tényezőket a köznapiban gyakorlatban három nagy csoportba soroljuk.

1. a testi, érzékszervi és értelmi fogyatékoság, valamint részképességszavar (SNI)
2. a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség (BTMN)
3. a szocio-kulturális hátrányok (HH, HHH)

„Elsősorban a családi és az iskolai szocializáció közötti távolság az, amely egy gyermeket kulturálisan előnyös vagy hátrányos pozícióba helyez. Ha egy gyermek – családi körülményeit tekintve – kulturálisan korlátozott, a kulturális javakhoz való hozzáféréseben akadályozott, nem kapja meg az iskolai megfeleléshez szükséges alapokat, akkor hátrányban van azokkal a gyermekekkel szemben, akiket már a családi körben megfelelő hatás ért”¹

A szocio-kulturális vagy más néven családi szocializációból fakadó hiány, hátrány sohasem egyedüli, hanem általában halmozottan jelentkezik, egyik okozza a másikat, a harmadikat. A kiváltó okok is gyakran generálják egymást.

A kiváltó okok lehetnek többek között:

- szülők alacsony iskolai végzettsége
- munkanélküliség
- szegénység
- a megfelelő étrend hiánya
- kulturális elmaradottság
- egészségtelen életmód

Okozatok lehetnek, melyek a hátrányt jelentik:

- alapvető életviteli ismeretek hiánya (tisztálkodás, táplálkozás, öltözködés)
- alultápláltság miatt visszamaradt testi fejlődés
- alapvető, fejlődést segítő eszközök hiánya (fejlesztő játékok, mesekönyvek)
- verbális téren mutatkozó gyengeség, az ismeret- és szókincs hiánya, alapvető kapcsolatteremtési nehézség

¹ Réthy Endréné-Vámos Ágnes: Esélyegyenlőtlenség és méltányos pedagógia, a gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése

Ezek a hátrányok kezdetben a beilleszkedést nehezítik, majd az ismeretsajátítást. A megfelelő fejlesztés hiányában felerősítve egymást tanulmányi alulteljesítéshez, majd súlyos magatartásbeli problémákhoz vezetnek.

„Az egyre vizuálisabbá váló világban (digital age) a gyermekek idegrendszeri fejlődése eltér a korábbiaktól. Az iskolában alkalmazott módszerek azonban még mindig a huszadik század eleje-közepe táján kialakult tanításnak felelnek meg. Három csoportja van a diákoknak, akiket ez az állapot az átlagnál súlyosabban érint.

- szocio-kulturális hátrányos helyzetűek
- cigányság
- speciális tanulási zavarral küzdők

Mindhárom csoport képesség-struktúrája jelentősen eltér a többségtől.

Az iskola egyoldalúan a bal agyféltekei működést preferálja. A beszéd, írás, olvasás és számolás a legfontosabb készségek az iskolai sikeresség szempontjából.

A szocio-kulturális hátrányokkal induló gyerekek körében jelen lévő ismeret- és szókincshiány korlátozott kódja a verbalitásnak, a nyelvi elemeknek a kommunikációban történő korlátozott használatát jelenti. Az információkat gesztusok és mimika segítségével adják át, mely a befogadásnál a fejlettebb jobb agyféltekét egyidejű, globális információfeldolgozásra készíti. A kedvező szocializációs közegben felnövő gyermekek esetében jelen levő kidolgozott kód viszont a verbalításra épül, az információk a nyelvi elemek gazdag felhasználásával kerülnek átadásra, és befogadásra.

A szocio-kulturális hátrányokkal induló gyerekek körében igen sok a kiemelkedő képességgel rendelkező gyermek, mégis alulteljesítenek az iskolában, mert számos területen, főként az iskolai készségek területén elmaradnak a kedvezőbb szocio-kulturális közegből érkező társaiktól.

A szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak minél korábbi időpontban történő beazonosítása és ellensúlyozása annál is fontosabb, mert számuk évről-évre emelkedik.

A szociális készségek iskolai keretek között történő fejlesztésének lehetősége abból a felvetésből indul ki, hogy a szociális viselkedés tanult, ezért tanítható is, ha a megfelelő tanulási tapasztalatok biztosítottak. Nem kétséges, hogy a szocio-kulturális hátrányok csökkentésében az iskolának jelentős szerepe van. De nem elég a hátránnyal küzdő rászorulókat helyzetbe hozni, csupán lehetőséget adni számukra, hanem képessé kell tenni arra, hogy ki tudja használni a lehetőségeiket, mert igazán csak így biztosítható számukra esély.

Az esélyegyenlőtlenség fogalma és kezelése

Az emberiség történelme egyre differenciáltabb társadalmi alakzatokat, gazdasági, kulturális mintázatokat mutat. Az elmúlt évszázadban az iskolarendszer különböző megoldásokat kínált a társadalmi egyenlőtlenségek kezelésére. Napjainkban Magyarországon a még mindig szelektív iskolarendszer akadályozza a társadalmi integráció hatékony érvényesülését, miközben nemzetközi összehasonlító vizsgálatok, kutatások bizonyítják az ún. komprehenzív iskolamodell előnyeit.

A társadalom nemcsak jövedelmi, gazdasági értelemben képezhet egymástól különböző csoportokat, hanem kulturális értelemben is. Aki gazdag, az több mindent megvásárolhat magának, akinek több, magas iskolai végzettsége van, az jobb esélyekkel tudja kamatoztatni a végzettségéből fakadó ismereteit, ismeretségeit. Ez az ún. kulturális tőke. A kulturális tőke az értelmiségi életforma, az olvasottság, a tájékozottság, a társadalomba való eligazodás, a lehetőségek mérlegelésének, az információhoz való jutás képessége. A magasabban iskolázott szülők jobban figyelnek azokra a hírekre, amelyek gyermekeik iskolai és pályaválasztásával összefügg, jobban értik a médiumok nyílt vagy rejtett üzeneteit, amelyeket aztán felhasználnak gyermekeik előmenetelét segítőként.

A magasabb társadalmi presztízzsel rendelkező családok tudásukat, kapcsolataikat felhasználva nagyobb valószínűséggel tudnak magasabb szintű, minőségileg garantáltabb, későbbi pályaválasztásban majd jobb pozíciók elérését lehetővé tevő oktatást biztosítani gyermekeiknek. Ezzel szemben az ilyen előnyökkel nem rendelkező, alacsonyabban iskolázott szülők sokszor tájékozatlanok, tapasztalatlanok, gyermekeiknek nem tudnak segíteni sem a tanulásban, sem a tudásban jobb iskolához jutásban. Az ilyen családok társadalmi esélyei rosszabbak. Hiába egyenlő jogilag két gyermek, hiába van elvileg lehetősége ahhoz, hogy ugyanoda, ugyanarra az iskolafokra eljusson, ha az egyiknek hátrányos társadalmi, gazdasági helyzete miatt rosszabbak a tanulási esélyei, mint a másiké. Az az út, amit az iskolarendszer kínál számára, sokkal nehezebben vagy egyáltalán nem járható.²

Az esély ebben az értelemben nem azonos a lehetőséggel. Az esély a lehetőséggel való élés, a lehetőség kihasználásának képessége. Az esélyek akkor egyenlők, ha a gyermekek mellé a családon kívül a társadalom, az iskola is odaáll.

Ehhez figyelembe kell venni a tanuló aktuális személyiségjegyeit, családi és környezeti életét, erősségeit, pozitívumait. Nem kisebbek az elvárások a tanulóval szemben sem. Mire az iskolát elhagyja, olyan új, személyes képességekre lesz szüksége, mint az alkalmazkodás, önállóság, önszabályozás, tolerancia, probléma-megoldó képesség, együttműködés, hatékony konfliktuskezelés, kockázatvállalás. Ezek megtanulására a család és az iskola ad teret. Ha a család nem tudja ebben ellátni a feladatát, vagy korlátozva

² Forray, 2001, Nahalka, 2003.)

van valamiben, tartósan vagy átmenetileg nehézségei vannak, akkor az iskola, a pedagógus kell, hogy a gyermeket segítse.

A hátrányos helyzet fogalmának pedagógiai kiterjesztése

A hátrányos helyzet a szegénység kapcsán viszonyfogalom. Pedagógiai megközelítésben minden olyan esetben hátrányosnak tekinthető egy gyermek helyzete, amikor az számára a szokásosnál és az átlagosnál nehezebb körülményeket idéz elő a személyiségfejlődésben, tanulási eredményei elérésében, iskolai életminőségében. Másokhoz képest nehezebb az iskolai helyzete annak a gyermeknek, aki nyelvi, kulturális, vagy etnikai kisebbséghez tartozik. A hátrányos helyzet fogalomba – szociológiai értelemben – általában nem értik bele, de pedagógusi mérlegelést igényel, hogy mennyire jelent tanulási hátrányt, ha egy gyermek tartósan beteg, vagy mennyire jelentenek szocializációs hátrányt a gyermek személyiségének jellemzői, vagy tanulási nehézségei. Ki van-e téve előítéletnek vagy fenn áll-e ezen a téren fenyegetettsége?³

Ezekről az iskolai sikeresség vagy sikertelenség függ. Az iskolai sikerességtől pedig a gyermek későbbi életminőségének esélyei függnék, vagyis az, hogy később milyen társadalmi pozíciót tölthet be.

A hátrányos helyzet lehet anyagi természetű, érzelmi jellegű, vagy kifejeződhet a kulturális értékekben való korlátozódásban. Vannak olyan esetek, amikor valakit családi szocializációja miatt fenyeget veszély. tartósan vagy átmenetileg nehézségei vannak, akkor az iskola, a pedagógus kell, hogy a gyermeket segítse.

A hátrányos helyzet, a családi diszfunkciók társadalmi következményei

A pedagógus számára fontos a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség közötti különbség meghatározása. Általános megközelítésben azt mondhatjuk, hogy a hátrányos helyzet az, amely azzal a veszéllyel jár, hogy az ember nem tudja optimálisan kifejleszteni adottságait. A veszélyeztetett gyermek esetében a devianciák, életvezetési problémák, morális defektusok, önértékelési zavarok jelentkezésével kell számolni, tehát a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermeknek a felnőttkori társadalmi beilleszkedése forog veszélyben. A veszélyeztetettség mögött gyakran a szegénység, mint ok húzódik meg, de soha nem áll egyedül. A család életmódja, antiszociális viselkedése, érzelmi sivársága, rendezetlen belső viszonyai, a szülők gyermekkel szembeni fegyelmezetlensége társul még hozzá. Ebből fakad, hogy a veszélyeztetett helyzet egyben hátrányos is, de a tisztán hátrányos helyzet nem feltétlenül veszélyeztető. A veszélyeztetett helyzet leírásakor gyakran előkerül a deviancia fogalma. A tapasztalatok szerint a hiányokkal élő gyermekek

³ Feischmidt, 2001, Forray R. 2001, Csepeli-Závecz, 1995.

esetében nagyobb arányban fordul elő a deviáns viselkedés valamely formája. Az anyagi helyzet és a deviancia közötti kapcsolat azonban nem közvetlenül jön létre. Az érzelmi biztonság hiánya az elhanyagolás – anyagi helyzettől függetlenül devianciához vezethet.⁴

Társadalmi problémák a hátrányos helyzetűek, különösen romák esetében:

- Előítéletes gondolkodás:

Egy személlyel vagy csoporttal kapcsolatos előzetesen kialakult elképzelések, amelyek új információk hatására sem változnak meg.

- A romákkal kapcsolatos sztereotípiák: buta, koszos, lop, nem szeret dolgozni stb.

- Diszkrimináció

Hátrányban vannak a munkaerőpiacon, szórakozóhelyekre nem engedik be őket, házat nem adnak el nekik stb.

A cigányság társadalmi gondjai:

- iskolázatlanság
- munkanélküliség
- rossz életkörülmények, szegénység
- vékony az értelmiségi réteg
- megosztottság: egységes politikai fellépés hiánya – politikai játszmák részesei

Kitörési lehetőségek:

- tanulás
- sport (labdarúgás, bokszt)
- zene (cigányzene, jazz, pop)
- ősi mesterségeik feltámasztása és piacképesé tévése: vályogvetés, kosárfonás

A cigány-probléma súlyához mérten csekély, összességében azonban igen jelentős pénzügyi ráfordítások nagy része nem közvetlenül a cigányság helyzetének javítására, hanem a vele foglalkozó intézményrendszer meg-, illetve újrateremtésére, különféle központok, irodák, alapítványok, projektek és kutatások létrehozására, személyzetük finanszírozására történt.

Magyarország jelentékeny források felhasználásával igyekezett javítani a romák sorsán, sajnálatos módon ennek ellenére sem tudunk egyértelműen pozitív jövőképet felvázolni a cigányság társadalmi sorsával kapcsolatban.

⁴ A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése, Sorozatszerkesztő: M. Nádasi Mária, ISBN 9639704644

A szervezet fogalma

Szervezeteket általában valamilyen cél elérése érdekében, valamilyen feladat megoldására hoznak létre. Iskolák esetében ezt a célt, illetve a hozzá kapcsolódó feladatokat Magyarországon a helyi önállóság és a megosztott felelősség elve alapján a központi-, a helyi és intézményi szabályozók rendszere írja le. A létrejött szervezetek az esetek többségében önálló életre kelnek, biztosítani igyekeznek fennmaradásukat és e mellett még növekedni, fejlődni is kívánnak. Ehhez pedig erőforrások biztosítására (a régiek megtartására és újak megszerzésére) van szükség.

„A szervezetek olyan belső intézmények kialakítására törekszenek, amelyek csak rájuk jellemzőek, megadják a szervezet egyediségét, ugyanakkor elősegítik a szervezeti tagok közös értelmezését a kívánatos és helyénvaló viselkedésről”

A szervezetek működésük biztosítása érdekében különböző szervezeti egységeket hoznak létre. Az e szervezeti egységek közötti munkamegosztás, információcsere módját az adott szervezet szervezeti kultúrája határozza meg.

A stratégia fogalma

Megmondanád kérlek, merre kell mennem? – kérdezte Alice a Macskától.

Ez attól függ, hogy hová akarsz eljutni – válaszolta a Macska.

Tulajdonképpen mindegy, hova érkezem – mondta Alice.

Akkor mindegy, merre indulsz – válaszolta a Macska.”

(Carroll, L.: Alice Csodaországban)

A stratégia azon fogalmak közé tartozik, amelynek szinte annyiféle jelentése van, ahány ember ahányféle helyzetben használja. Éppen ezért meghatározása nem könnyű feladat. Mintzberg klasszikus, „5P” meghatározása szerint a stratégia:

- terv (plan),
- "csele" (ploy),
- viselkedési séma (pattern),
- helyzet (position),
- távlat (perspective).

A stratégiával kapcsolatban leggyakrabban egyfajta tervként való értelmezésére gondolunk. Ebben az értelemben a stratégia egy tudatosan megtervezett vezérelv, egy viselkedés sorozat⁵, amelyekkel különböző élethelyzeteket kezelünk.

Cselként való értelmezése tulajdonképpen egy olyan manőver, amely arra irányul, hogy túljárjunk a versenytársak vagy az ellenfelek eszén. A stratégia jelentését azonban nem fedi le, ha csupán tervként gondolkodunk róla.

Szükség van egy olyan definícióra, amely utal a stratégia alapján megvalósuló eredményes viselkedésre is. A stratégia ebben az értelemben nem más, mint egyfajta viselkedési séma, amely meghatározza a cselekvések sorozatát. A szervezet nem működhet sikeresen környezetének ismerete nélkül, vagyis a szervezetet be kell helyeznünk az adott környezetbe. Ebben az összefüggésben a stratégia egy olyan eszköz, amely közvetít a szervezet és a környezete között. Olyan helyzetet teremt a szervezet számára, amelyben az a lehető legjobban tudja kihasználni a rendelkezésére álló erőforrásokat.

A szervezet stratégiája a szervezet, illetve a szervezetet alkotó egyének által valósul meg. Ha a stratégia fogalmával kapcsolatban a szervezetre koncentrálnak, akkor jutunk el a stratégia ötödik P-jének jelentéséhez. Ebben az értelemben a stratégia az a közös gondolkodásmód, ahogyan a szervezet – a tagjai által – a világról gondolkodik, és amely a záloga annak, hogy a szervezet megvalósítsa céljait.

A stratégia tehát egyaránt jelenti a jelen helyzet ismeretén alapuló tervezést, amely magában foglalja a jövőkép leírását, az ennek megvalósítása érdekében elérendő célok megfogalmazását, azoknak a cselekvéseknek a meghatározását, amelyek által megvalósul a tervezett jövő. De jelenti azt a szervezetet is, amelyben a közös értékek alapján folyik a napi munka és a tevékenységek folyamatos értékelése. A szervezetnek a stratégia megvalósítása érdekében történő eredményes irányítását nevezzük stratégiai menedzsmentnek.

Stratégiai tervezés

A stratégia-alkotás, és ezen belül a stratégiai tervezés tipikus „leadership” feladat, amely a szervezet küldetésével, sajátos arculatával, jövőképével foglalkozik. Ahhoz azonban, hogy a tervezett stratégia a napi tevékenységek eredményeként meg is valósuljon, jó „manager”-re van szükség. A vezetésnek ez a két oldala – tudniillik a „leader” és a „manager” szervesen kiegészítik egymást. Ahogy mondani szokták: a „leader” jó dolgokat csinál, míg a menedzser jól csinálja a dolgokat.

Barakonyi Károly szerint a stratégiai tervezésnek akkor van létjogosultsága a szervezetben, ha a környezet változása közepes, ha a szervezet se nem túl egyszerű, se nem túl bonyolult, és a verseny, amelybe az intézmény belekényszerül, szintén nem túlságosan éles.

⁵ mmik.hu/index.php/tudasbazis/strategiai-tervezes/110-2-a-strategiai-tervezes-folyamata

A stratégiai tervezés megvalósítására vonatkozóan többféle modellt ismerünk. Ezek közeke abban, hogy a szervezet helyzetének (külső-belső környezetének) megismeréséből indulnak ki, az erősségekre építve arra törekszenek, hogy kihasználják a lehetőségeket, és elkerülik a veszélyeket. Tartalmazzák a szervezet jövőképét, amelynek elérése érdekében célokat fogalmazznak meg. A célok vagy magukban hordozzák a mérhetőség kritériumát (ú.n. „okos”, vagy SMART célok), vagy külön rendelődik melléjük a cél megvalósulását jelző indikátor, a sikeresség kritériuma.

A célok eléréséhez időben ütemezett tevékenységekre, és a megvalósításukért felelős személyekre van szükség. A közös értékek kialakítása érdekében a stratégiai terv készítésébe valamilyen szinten a szervezet valamennyi tagját jó bevonni.

A stratégiai tervezés meghatározó lépése a helyzetelemzés. Annak minél objektívebb módon történő meghatározása, hogy hol tartunk, miben kell változnunk, illetve milyen változásra vagyunk egyáltalán képesek. A helyzetelemzés legjobban elterjedt módszere a SWOT analízis. Népszerűsége minden bizonnyal abban rejlik, hogy egyszerű, viszonylag gyorsan elvégezhető, és belső-külső elemzést egyaránt tartalmaz. A SWOT analízis az a módszer, amellyel feltárhatjuk a szervezet erősségeit és gyengeségeit, valamint a környezetben meglévő lehetőségeket és fenyegetéseket. Tesszük ezt azért, hogy az erősségekre építve kihasználjuk a lehetőségeket, és elkerüljük a veszélyeket, illetve hogy leküzdjük azokat a gyengeségeinket, amelyek megakadályoznak a lehetőségek kihasználásában, és a veszélyek elkerülésében.

A helyzetelemzés másik, kevésbé ismert módszere az úgy nevezett PEST-analízis.

PEST-analízis Ez a módszer az iskola környezetének elemzésére szolgál. Ez azért fontos, mert az iskolának – mint a környezetével folyamatos kölcsönhatásban álló nyitott szervezetnek – az eredményessége nagy mértékben múlik azon, hogy mennyiben képes megfelelni a környezet elvárásainak, illetve mennyire tudja kihasználni a környezetében zajló folyamatokat mint lehetőségeket, és mennyiben képes elkerülni a környezetéből érkező veszélyeket. A környezet megismerésében való eligazodást segíti ez a technika. A PEST egy angol rövidítés. Arra utal, hogy a környezet vizsgálata során annak politikai (political), gazdasági (economical), szociokulturális (social) és technológiai (technological) folyamatainak elemzésére van szükség, még hozzá helyi, nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt.

Stratégiai menedzsment

Barakonyi Károly szerint a stratégiai menedzsment nem csupán a stratégiai terv megvalósításának menedzselése. Különösen a nagy, összetett rendszereknél ugyanis a stratégiai tervezés hosszú és bonyolult folyamat, és a gyorsan változó környezetben előfordul, hogy a stratégiai terv végleges formában való megszületésének idejére a terv már elavulttá válik. Értelmezésében a stratégiai menedzsment egy olyan komplex

folyamat, amelynek célja, hogy a gyorsan változó környezetben sikerre vigye a szervezetet. Ezt úgy tudja elérni, ha a szervezet értékeire és a vezető képességeire alapozva olyan felelősségi és szervezeti rendszereket hoz létre, amelyek összekapcsolják a stratégiai és az operatív döntéshozatalt a szervezet valamennyi szintjén.⁶

Hálózatosodás

Lehetséges problémák és kezelésük

Problémák	Javasolt lépések
Az érdekeltek, az egyes szereplők nem mindig osztják meg szívesen az információkat, elutasítják az együttműködést.	Alakítsunk ki jó munkakapcsolatot az érintettekkel. Szervezzünk találkozókat, ahol bemutatjuk céljainkat, megoszthatjuk a rendelkezésre álló információkat, és ezzel megnyitjuk az ajtót az együttműködés előtt.
A család olyan közösség része, melynek társadalmi felépítése nagyban különbözik a szakemberektől. Gyakori eset, hogy nem egy nyelvet beszélünk.	Mutassunk érdeklődést és tiszteletet a család iránt. Legyenek olyan emberek a csapatban, akik értik a nyelvüket.
A családok gyakran érezhetik úgy, hogy irányítani akarjuk őket, vagy be akarunk avatkozni az életükbe.	Az első találkozásnál nagyon fontos, hogy milyen benyomást keltünk. Fontos, hogy megbízhatónak, szavahihetőnek tartsanak bennünket. Nyilvánvalóvá kell tenni, hogy segítő szándékkal közeledünk.
Vannak családok, akik elutasítják a változást. Nem tekintik fontosnak vagy szükségesnek, hogy külső segítséget kapjanak gyermekeik számára, ezért elutasítják a programot és az abban való részvételt. Mászor a szülő együttműködő lenne, de a gyerek nem. A szülő pedig a gyerekekre bízta a döntést.	Bizonyos helyzetekben indokolt közvetítő bevonása. Olyan személyé, akinek pozitív a megítélése a családban. Amikor a családdal a kapcsolat már megfelelő a közvetítő visszavonulhat, mert jelenléte egy idő után már zavaró, korlátozhatja a további közös munkát.
Kezdetben a család hozzáállása egyáltalán nem együttműködő, távolságtartó, nem	Az együttműködés biztosítása a program elengedhetetlen része. Motiváljuk a családot arra, hogy használja ki a

⁶ mmik.hu/index.php/tudasbazis/strategiai-tervezes/110-2-a-strategiai-tervezes-folyamata

bízik a program eredményességében. Nem motivált.	lehetőségeket, így kevésbé fogják kirekesztettnek érezni magukat.
--	---

Partnerségi munkacsoport – az érintettek bevonásáért

Biztosítani kell a tervezés szakmai háttérét, ehhez segítő hálózatot kell létrehozni. Ezekben többféle szakismeretet szükséges megteremteni és összehangolni: közösségfejlesztő szakemberek – közösségi munkások, szociológusok, szociálpolitikusok, művelődési, egészségügyi szakemberek, a nyilvánosság szakértői.

Az oktatási rendszer minden szintjén elő kell segíteni a közös tervezés és szervezés szemléletének elterjesztését. Ez azt is jelenti, hogy valamennyi életkori csoportban - tehát a gyermekkortól kezdve a nyugdíjasokig - szükséges általában véve az együttműködés élményének a megszerzéséhez megfelelő feltételek és programok biztosítása. A projektmegvalósítás folyamatában szereplők (szakértők, civilek, pedagógusok, szülők) tudása, felkészítése ezen a téren különösen nélkülözhetetlen.

Az első találkozás – workshop1

- Tájékoztatás a tervezett programról
- Egyeztetés az együttműködés módjáról, kereteiről, a toborzás módjáról
- Feladatok felosztása.
- Vállalások rögzítése.
- A beavatkozás cselekvési és ütemtervének elkészítése.
- A kommunikáció módjának meghatározása (kommunikációs terv)
- A program megvalósulásának folyamatos nyomon követése, értékelése, az esetleges változtatások beiktatása

A program zárása- workshop 2.

- Elért eredmények értékelése
- Műsorok, élménybeszámolók, a rendelkezésre álló képekből készült hangulatos videó beiktatása, vagy a családok, gyermekek alkotásaiból szervezett kiállítások szervezése

A kommunikációs terv készítéséhez ajánlott kommunikációs mátrix

A legrégebben használt személyes kommunikáció keretében zajló, természetes informáláson túl elsősorban az írott, nyomtatott média lehetőségeit használhatja ki a célcsoport bevonása érdekében az intézmény. Az évszázados tájékoztatási technológiák közé tartoznak például a plakátokon közzétett hirdetésmények, tájékoztató, szórólapok minden postaládába, ismertető füzetek, prospektusok, helyi lapok és belső intézményi újság kiadása.

Az írásos kommunikációban messzemenően figyelembe kell venni a célközönség átlagos olvasási kompetenciáját. Különösen fontos a megfelelő tájékoztatási eszköz és közvetítő csatorna megválasztása a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esetében.

A kommunikáció sajátos szervezett formája a fórum. A fórumok célja a szülők közvetlen bevonása az intézményi feladatok meghatározásába, illetve ezek végrehajtásába. Fórumok szervezése akkor célszerű, ha az intézmény életét hosszútávon befolyásoló helyi, diákokat, szülőket érintő ügyben kíván döntést hozni a nevelőtestület. Fontos a fórum összehívása előtt a téma pontos megjelölése. A fórumot célszerű a végleges döntés meghozatala előtt megtartani.

Nagyon fontos a fórum gondos, körültekintő előkészítése, különösen a szülők minél teljesebb mozgósítása annak megértésével, hogy mi a fórum tétje. A mozgósítást – a helyi adottságokhoz igazodóan – sokoldalúan kell megszervezni (falragaszok, szórólapok, önkéntesek bevonása, helyi sajtó értesítése stb.).

A civil szférával való együttműködés érdekében fontos, hogy az intézmények alakítsanak ki egy tudatos stratégiát. A stratégiának az alábbi területeket kell érintenie:

- kapcsolattartás szélesítése az érdekképviselőket végző civil szervezetekkel,
- részvételi demokrácia, az érdekképviselő, az érdekegyeztetés, a civil párbeszéd fórumainak, kereteinek meghatározása, kidolgozása,
- civil szervezetek iskolai munkában történő részvételének megerősítése,
- civil non-profit, szolgáltató szervezetek széles körű bevonása,
- vállalkozói szféra kommunikációs stratégiájának kidolgozása az intézményi pályaaorientáció és egyéb feladatok érdekében.

A bevonás fogalma

A társadalmi bevonás alatt a helyi közösség tagjai számára az intézmény fejlődését érintő ügyek alakításába való beleszólás, részvétel lehetőségének biztosítását értjük. A bevonás vonatkozhat az érintettek tervezésben és döntéshozatalban való részvételére, de akár a fejlesztési beavatkozások megvalósításába, sőt fenntartásába való érdemi bekapcsolódásra.

A társadalmi bevonás egy széles jelentésspektrumot fed le a felületes párbeszédet jelentő társadalmasítástól az interaktív közösségi tervezésen keresztül a civil megvalósításig bezárólag. Gyakran egymás szinonimájaként használja a közbeszéd a „bevonás”, illetve a „részvétel” fogalompárokat.

A BEVONÁS magában foglalja a fejlesztéshez kapcsolódó minden olyan tevékenységet az ötlet megszületésétől az adott projekt fenntartásáig bezárólag, amely azt segíti, hogy a helyi közösségek (szülők, civil szervezetek, vállalkozások) bekapcsolódhassanak adott intézmények fejlesztésébe, részesei lehessenek és alakíthassák a megújulást célzó folyamatokat. Ugyanakkor nem minden bevonási kísérlet jelent valódi részvételt.

A RÉSZVÉTEL - és ezen belül különösen a közösségi részvétel - alatt a bevonásnak egy olyan speciális formáját értjük, amely egy mélyrehatóbb együttműködést, a résztvevők közötti kölcsönös kapcsolatot, és a döntések és felelősségek megosztását feltételezi a különböző szereplők között, valamint közvetlenül vagy közvetve a közösségi bevonás, valamint részvétel folyamatának az a célja, hogy a helyi közösség megerősödjön, vagy új közösségek jöjjenek létre.

A társadalmi bevonásnak egy-egy intézményi fejlesztésben, projektben jellemzően két fő célja van: ⁷

- (1) valós igényeken alapuló, társadalmilag elfogadott fejlesztési terv kialakítása és a terv alapján a fejlesztés megvalósítása, valamint,
- (2) a helyi közösség erősödése vagy kialakulása, az egyes érdekcsoportok közötti konfliktusok feloldása által társadalmi kohézió erősítése.

⁷ http://terkoz.budapest.hu/wp-content/uploads/2018/04/Kezikonyv_a_tarsadalmi_bevonashoz.pdf

- (1) Minden intézmény olyan fejlesztést szeretne megvalósítani, aminek átadása után az emberek elégedettek, és aminek pozitív hatása van az azt használó közösségre, valamint amit a szakma elismer minőségi beruházásnak. Egy ilyen valós igényű fejlesztésnek az egyik kulcsa az érintettek bevonása a tervezési folyamatba.
- (2) Közösség-, társadalomfejlesztési cél: Egy intézményben, ahol nagyon sok ember érintett, nagyon sok konfliktus van a különböző érdekellentétek miatt. Ezen konfliktusok feloldása is fontos célja lehet az intézménynek, amihez szintén a párbeszéden keresztül vezet az út. Egy ilyen folyamat során az emberek felismerik, hogy nyílt, őszinte, közvetlen kommunikációval és a mások iránti toleranciával, elfogadással a legtöbb érdekellentét feloldható. Ha az érintettek között is megindul az aktív párbeszéd, akkor egy olyan kölcsönös tanulási folyamat bontakozik ki az adott közösséget érintően, ami új közösségek kialakulását vagy meglévők megerősödését eredményezheti.

A Szülő-Suli programok beavatkozási területei

- Tanulás tanulásának (hatékony tanulásmódszertan) elsajátítása és támogatása
- Alapkompetenciák (pl: anyanyelvi, nyelvi, matematikai és digitális kompetenciák fejlesztése, tudományos magyarázatok alkalmazása)
- Egészségtudatosság, betegségek megelőzése
- Oktatásba való visszatérés vagy belépés elősegítése

Szükségletfelmérés, családok bevonása

A szükségletfelmérés elkészítése a Partnerségi Munkacsoport tagjainak részvételével történik.

A szükségletfelmérés elkészítése során felmerülő problémák:

- A család és a szakemberek háttérnek különbözőségéből adódó előítélet
- A családok tarthatnak attól, hogy ellenőrzést akarnak gyakorolni felettük
- Egyes családok elutasítják az együttműködést
- A család távolságtartó, közönyös, kevésbé motivált

A szükségletfelmérés kezdeti lépéseként törekedni kell arra, hogy megértsük a családok helyzetét, nézőpontját, ami a kezdeti elutasító magatartást kiváltja. A felméréshez keressünk olyan helyszínt, ahol a szülők otthon érzik magukat, feszültségmentesen mozognak. Találjunk olyan témákat a beszélgetéshez, amelyek kellemesek a családok számára, szívesen társalognak róluk. Fontos a program bemutatása során kiemelni annak előnyeit, hangsúlyozni a kínálgató lehetőségek hasznát, és éreztetni velük, hogy támogatni szeretnénk őket.

Szükségletfelmérés (sablon)

Családban együtt élők bemutatása, rokonsági fok, családszerkezet.	
Az egyes családtagok szerepe (tekintély, gondoskodó, védelmező stb.)	
Kommunikáció jellemzői a családtagok között, konfliktusok, érzelmi kötődések jellemzői.	
A családban jellemző szokások (közös étkezés, tanulás, higiénia stb.).	
A szülők, hozzátartozók kapcsolata a gyermekkel.	
Szülők iskolai végzettsége.	
Családban élő egyéb hozzátartozók iskolai végzettsége.	
A család lakóhelye (város, falu, szegregátum stb.).	
A szülők iskolai végzettsége (bizonyítvánnyal igazolt).	
A szülők egyéb, az iskolai végzettségen kívüli készségei (szövegértés, matematikai készség, kreativitás, problémakezelés, konfliktuskezelés, logika. IKT ismeretek stb.)	
A szülők foglalkozása.	
A szülők munkaügyi státusza.	
Egyéb, a családdal együtt élő személyek iskolai végzettsége.	
A családdal együtt élők, egyéb, az iskolai végzettségen kívüli készségei (szövegértés, matematikai készség, kreativitás, problémakezelés,	

konfliktuskezelés, logika. IKT ismeretek stb.).	
Egyéb, a családdal együtt élő személyek foglalkozása.	
Egyéb, a családdal együtt élő személyek munkaügyi státusza.	
A család lakáskörülményei (komfortfokozat, szolgáltatások elérhetősége stb.).	
A család egészségügyi helyzete. (mentális, fizikai)	
A család anyagi helyzete (jövedelmek, segélyek, családtámogatási rendszerből származó jövedelmek stb.).	
Egy főre jutó jövedelem a családban.	
A család pénzügyi gazdálkodásának sajátosságai (előrelátó tervezés, beosztás stb.)	
A család kapcsolata az iskolával (rossz múltbeli élmények, félelem, elutasítás, az iskolában folyó munkával kapcsolatos ismeretek hiánya, érdektelenség)	

A szükségletfelmérést követően a Partnerségi Munkacsoport tagjai együtt készítik el a teljes beavatkozás programtervét.

A családok érdeklődésének felkeltése

A szükségletfelmérés során kialakított személyes kapcsolatokra építve a következő lépés a családok érdeklődésének felkeltése. Ebből a célból workshopok tervezésére kerül sor intézményenként egy, tankerületi szinten összesen kettő alkalommal.

A rendezvények célja a családok tájékoztatása a programokról, érdeklődésük, együttműködési szándékuk felkeltése a tervezett tevékenységek iránt. A workshopok fontos eleme, hogy mindenki számára nyitott. Üzenete pedig, hogy mindenki fontos, megbecsült tagja a közösségnek.

Konkrét javaslatok a bevonás módszereire

- Családok egyéni megkeresése (telefonos megkeresés vagy családlátogatás stb.)
- Családok (tanulók és hozzátartozóik) számára nyílt nap (projekt prezentálása, mintafoglalkozások stb.)
- Folyamatos kapcsolattartás a bevonni kívánt személyekkel (telefon, lehetőség szerint elektronikusan)
- Fogadóóra biztosítása
- Kommunikációs kiadványok küldése (hírlevél, tájékoztató levél, brosúra stb.)
- Családi portfólió készítése (album, amely a családok életének legfontosabb eseményeit rögzíti)
- Egyéb: bemutató órák, kirándulások, közös rendezvények (főzés, sport, kulturális bemutatók)
- Családi Iskola
- Nagyon ellenálló családok esetében mediációs technikák

Programterv-minta

Tervezés

- A rendezvény célja, témája
- A meghívottak köre: célcsoport, létszám
- Időpont kijelölése
- A helyszín kiválasztása
- Szervezők kiválasztása

A helyszín kiválasztásának szempontjai:

- a terem mérete
- technikai felszereltsége
- megközelíthetőség
- parkolási lehetőség
- költségvonzata
- van-e egyéb szolgáltatás, pl. étkezés

A program megnevezése:	Workshop stb.		
Előkészítő feladatok			
Tevékenység	Feladat	Határidő	Felelős
Szervezők kijelölése	szervezők megnevezése	program előtt 4 héttel	
Időpont	egyeztetés, véglegesítés	program előtt 3 héttel	
Helyszín (cím, helyiség)	pontos megnevezés	program előtt 3 héttel	
Programtervezés	programterv és időterv összeállítása	program előtt 3 héttel	
Előadók	megnevezés, előadás címe, felkérés	program előtt 3 héttel	
Technikai feltételek			
Anyagigény leadása	mire lesz szükség: lista készítése	program előtt 3 héttel	
Technikai szükséglet	számítógép, projektor, kivetítő stb.	program előtt 3 héttel	
Nyomtatványok, ajándéktárgyak			

Fotók, ábrák elkészítése	a bemutatóhoz, meghívóhoz szükséges anyagok	program előtt 3 héttel	
Programfüzet tervezése	program összeállítása (mappa, dosszié, füzet a meghívottaknak)	program előtt 3 héttel	
Nyomtatványok tervezése	plakát, meghívó, szóróanyag, regisztrációs lap	program előtt 3 héttel	
Ajándéktárgyak tervezése, ha szükséges	megnevezés, megtervezés,	program előtt 3 héttel	
Költségvetés, előkalkuláció készítése			
Megrendelések	büfé, étkezés	program előtt 2 héttel	
Költségvetés készítése	támogatók keresése	program előtt 2 héttel	
Kommunikáció			
Partneri lista véglegesítése	meghívandók listájának összeállítása	program előtt 3 héttel	
Meghívó elkészítése, kiküldése (lehetőség szerint e-mailben, önálló e-mail cím létrehozása a rendezvényhez)	meghívandók listája alapján	program előtt 2 héttel	
Előzetes regisztráció a rendezvényre	e-mailean történő jelentkezés	program előtt 2 héttel	
Sajtókapcsolatok terve	Sajtóanyag készítése a rendezvényről, sajtó meghívása	program előtt 2 héttel	
Helyszín			
Helyszín berendezése	az esemény függvényében célszerű berendezés, terem elrendezése	program előtti nap	
Helyszín dekoráció	dekoráció tervezése, összegyűjtése, elkészítése	program előtt 1 héttel	
Rendezvény alatti feladatok			
Vendégek fogadása	helyszín kijelölése	program napján	
Büfé bekészítése	helyszín kijelölése	program napján	
Regisztráció, programfüzet átadása	regisztrációs pult helye, programfüzet, tollak bekészítése	program napján	

Programok koordinálása	ha több helyszínen futnak a rendezvények: különböző helyszínek, kezdési időpontok kihelyezése, útbaigazítás	program alatt	
Az esemény rögzítése	a dokumentáláshoz videó felvétel, fotó	program alatt	
Lezárás, utómunkák			
Összefoglaló készítése	Értékelő, elemző jellegű összefoglaló a rendezvényről, amely az esetleges hibákat és pozitívumokat is tartalmazza	program után 1 héttel	